

Висновки. Отже, фінансова система держави та податкова політика в умовах післявоєнного періоду є ключовими інструментами забезпечення економічного відновлення. Їх ефективність залежить від здатності держави забезпечити баланс між фіскальною стабільністю та стимулюванням економічного розвитку. Пріоритетними напрямками вдосконалення є оптимізація структури бюджетних видатків, розширення податкової бази, зниження рівня тіньової економіки, цифровізація податкового адміністрування та активне залучення міжнародних фінансових ресурсів. Комплексна реалізація цих заходів сприятиме формуванню стійкої фінансової системи та забезпеченню довгострокового економічного зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кульчицький Г., Трояновський В. С. Робота державної податкової служби під час воєнного стану. *Наукові проблеми запровадження правового режиму воєнного стану в Україні: сучасний вимір: матеріали науково-практичного онлайн-заходу*. Одеса: ОДУВС, 2022. С. 149–150.
2. Лупенко Ю. О., Радіонов Ю. Д., Забуранна Л. В. Формування соціальних видатків в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2023. № 3. С. 7–26.
3. Радіонов Ю. Д. Пріоритети бюджетної політики в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України. *Фінанси України*. 2023. № 9. С. 24–47.

УДК 336.221:346.5(477)

Слатвінська М. О.

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів
Одеського національного економічного університету*

Перекопський Д. Т.

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Одеського національного економічного університету*

ПОДАТКОВІ СТИМУЛИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Вступ. Введення в Україні воєнного стану стало тригером низки соціально-економічних змін та зумовило принципові трансформації в системі оподаткування й державної підтримки бізнесу. В умовах руйнування виробничої інфраструктури, масштабного відпливу капіталу та скорочення ринків збуту актуалізувалася проблематика оцінки дієвості, раціонального застосування податкових інструментів як засобу стимулювання діяльності суб'єктів господарювання різних розмірів та форм власності для збереження економічного потенціалу держави.

Мета роботи полягає у систематизації чинних податкових стимулів для суб'єктів господарювання в Україні в умовах воєнного стану та оцінці їх дієвості.

Основна частина. З початком повномасштабного вторгнення Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України ухвалили низку нормативно-правових актів, спрямованих на підтримку суб'єктів господарювання. Серед ключових змін у

податковому законодавстві, які відбулися в цей час, можна виокремити декілька ключових, групуючи їх за окремими напрямками.

По-перше – спрощення системи оподаткування. Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» (№ 2120-IX) запроваджено право платників переходити на спрощену систему оподаткування незалежно від обсягу доходу. Ставка єдиного податку для третьої групи тимчасово знижена до 2 % доходу, що суттєво зменшило адміністративне та фінансове навантаження на малий і середній бізнес [1; 2].

По-друге – звільнення від окремих податків і зборів. У перші місяці воєнного стану суб'єкти господарювання були звільнені від сплати земельного податку та орендної плати за державне і комунальне майно на окупованих або прифронтних територіях. Тимчасово було призупинено нарахування штрафних санкцій і пені за несвоєчасну сплату податків.

По-третє – відстрочення та розстрочення податкових зобов'язань [3]. Запроваджено механізми відстрочення сплати авансових внесків із податку на прибуток, а також надано можливість розстрочення погашення податкового боргу, що виник у зв'язку зі знищенням або пошкодженням активів внаслідок бойових дій.

По-четверте – запроваджено митні та акцизні пільги. З метою забезпечення безперебійного функціонування підприємств критичної інфраструктури та гуманітарних організацій запроваджено звільнення від ввізного мита та ПДВ на імпорт окремих категорій товарів, зокрема паливно-мастильних матеріалів, медичного обладнання, генераторів та промислової сировини. Передбачено пільгові умови оподаткування митом, ПДВ та прибутком для керуючих компаній індустріальних парків, що спрямовано на стимулювання інвестиційної активності та підвищення привабливості таких територій для ведення господарської діяльності. Зокрема, податкові преференції передбачають звільнення від ввізного мита та податку на додану вартість за умови імпорту нового обладнання, необхідного для реалізації інвестиційних проєктів у межах індустріальних парків, за умови його цільового використання. До того ж застосовуються пільги з податку на прибуток підприємств у вигляді тимчасового звільнення або зниження ставки оподаткування за умови реінвестування отриманого прибутку у розвиток виробництва. Такі фінансові стимули доповнюються можливістю отримання місцевих податкових пільг, зокрема щодо плати за землю та податку на нерухоме майно, що суттєво знижує загальне податкове навантаження на суб'єктів господарювання. У сукупності це формує сприятливе інституційне середовище для розвитку промисловості, залучення прямих іноземних інвестицій та створення нових робочих місць.

По-п'яте – інвестиційні та відновлювальні стимули. У межах підготовки до повоєнного відновлення прийнято законодавчі акти щодо надання податкових канікул для нових інвестицій у пріоритетних галузях, а також розширено перелік видатків, що зменшують базу оподаткування податком на прибуток, зокрема витрати на відновлення зруйнованих активів та впровадження енергоефективних технологій.

Останнім часом йдеться про необхідність уточнення оподаткування цифрових платформ, зокрема OLX, Uklon, Bolt, Uber, Glovo тощо, а також ПДВ для підприємств [4]. Це є доволі дискусійною новацією і потребує поглибленого дослідження.

Попри широкий спектр запроваджених податкових інструментів, їх дієвість на практиці обмежується низкою чинників, серед яких варто виокремити:

- нестабільність нормативної бази – часті зміни до Податкового кодексу ускладнюють довгострокове планування для підприємств;
- обмежена дія стимулів на деокупованих та прифронтових територіях через нерівномірність адміністрування;
- ризики зловживань у системі спрощеного оподаткування, зокрема дроблення бізнесу для отримання тарифу 2 %;
- низька поінформованість суб'єктів малого підприємництва щодо доступних пільг та механізмів їх отримання і наявність правових колізій щодо застосування звільнень від сплати єдиного податку для прифронтових територій;
- незважаючи на наявність фіскальних преференцій у межах функціонування індустріальних парків, ефективність зазначених пільг значною мірою залежить від прозорості механізмів їх надання, стабільності податкового законодавства та наявності дієвих інструментів контролю за цільовим використанням преференцій. Тому важливим є удосконалення нормативно-правового забезпечення функціонування індустріальних парків, а також гармонізація національної податкової політики з європейськими практиками підтримки індустріального розвитку.

Висновки. Податкові стимули, запроваджені в Україні з початку воєнного стану, відіграють важливу роль у збереженні ділової активності та підтримці підприємницького клімату. Проте їх ефективність потребує постійного моніторингу та вдосконалення. Перспективними напрямками є: гармонізація антикризових норм із системними цілями повоєнного відновлення, посилення цифровізації податкового адміністрування, а також розробка цільових стимулів для залучення іноземних інвестицій у відновлення зруйнованої інфраструктури.

Подальші дослідження мають бути зосереджені на кількісній оцінці фіскального ефекту пільг та їх впливу на динаміку ВВП у розрізі галузей і регіонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» від 24.03.2022 № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20>
3. Крисоватий А. І., Валігура В. А. Новації та напрями вдосконалення податкового законодавства України в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2022. № 6. С. 33–53. URL: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.06.033>
4. Михайлов Д. Міністерство фінансів оприлюднило низку податкових законопроектів, що містять зобов'язання, які Україна погодилась виконати у межах нової чотирирічної програми з Міжнародним валютним фондом (МВФ). *Суспільне новини*. 2026. URL: <https://suspilne.media/1268764-minfin-opriludniv-nizku-zaproponovanih-zmin-do-podatkovogo-zakonodavstva-ukraini-aki-uvijisli-do-programi-z-mvf/>